

[ПРИТЧА]

Цар на ловах заблудився,
від дворян своїх відбився,
ну, а цар, що без дворян,
чисто мов шутий баран!
Лиш один слуга усього
був в ту пору коло нього —
їздять, трублять, що за біс,
ні душі, лиш ліс та ліс.
Ліс, мов море, стогне, грає,
ба вже в гілля ніч звисає,
чорним клубком коням ноги
путає, збива з дороги.
Ба ще й дощ почав кропити —
ні стояти, ні ступити.
Змучивсь цар, не чує ніг, —
щоб добуть який нічліг!
Ов біда! Бувають хвилі,
що при всім багатстві й силі
пан чи цар хоч раз на рік
а не більш як чоловік.
Їдуть лісом, далі зрідло —
зирк, край лісу блима світло.
Боже, втішивсь цар, немов
в битві зсік сто сот голов.
Під'їжджають, бачать — хата,

не що бідна, й не багата,
коло неї два стоги.

Цар і мовить до слуги:

«Я тут буду з кіньми ждати,
а ти сам іди до хати,
що за люди, розкуси,
о нічліг їх попроси».

Правду кажуть, страх несмілі
всі царі й пани в тім ділі,
де людей би тра пізнати
і по-людськи розмовлять.

Ну, цар каже, йди, не гайся,
але пробі не признайся,
хто ми є, мовчи та цить!

Стрільці царські, та й досить!

Ну, пішов слуга до хати
нічлігу собі прохати,
став несміло на поріг,
бачить, в хаті двоє їх.

Чоловік в печі сам топить,
і варить щось, і окропи
кіпонить у баняхах,
жінка стогне в подушках.

«Дай бог, дай бог, газдо милий,
ми два стрільці, заблудили
в лісі і зайшли до вас,
зжальтесь, підночуйте нас!» —

«Що ж, прийняв би я вас зараз,
але, бачите, амбарас.

Жінка хвора, я тут сам,
невигідно буде вам». —

«Та прийми їх, — мовить хвора, —
за стіною тут комора,
там одному постелить,
другий най у стайні спить». —

«Ну, нехай по-твому буде,
хоч пани, а все ж то люде, —
каже хлоп, — ну йдіть, ідіть
і тамтого приведіть».

«Дай вам бог, — слуга говорить. —

Так нехай же до комори
Йде тамтой, що жде он там,
я засну при конях сам!» —

«Ну, ведіть його, най хутки
буде в хаті з три минутки,
пок я в стайні з-під дощу
вас і коней приміщу».
Дав той хлоп царю коцюбу,
посадив його під грубу,
щоб огню припильнував
і вечерю готував.
Сам з слугою в стайню скоком,
коням місце, міх з оброком,
все на крузі спорядив
і слугі там постелив.
Оглядів ще замки, двері,
запросив їх до вечері,
погостив обох, чим міг,
і поклав їх на нічліг.
«Он на хлопській тій перині
мемо спати! Так, як нині,
ще ніколи я не спав», —
цар, зітхнувши, прошептав.
«І який той хлоп щасливий,
і здоровий, і вродливий,
що за сила — просто страх!
Десять діл горять в руках!
І нема йому турботи,
навіть з труду і з роботи
на природи лоні все
він здоров'я й силу ссе».
Так-то думав цар, та живо
сон спинив пuste те мливо,
мелють так не раз пани,
як не можуть спать вони.
Хлопський стан сама природа,
сила, простота й свобода
і невинних бездна втіх,
поезії повен міх.
Ах, а в панськiм стані, боже,
чоловік дихнуть не може,
все формальність і нуда,
фальш, турбота і біда.